

15 Aars Erfaring med de forbryderiske Aandssvage paa Livø.¹⁾

Af H. O. WILDENSKOV,
Reservelege ved den Kellerske Aandssvageanstalt.

Den danske Aandssvageforsorg har som Maal at modtage alle de aandssvage, der henvises til den, hvilke komplicerende Defekter Patienterne end medfører. Den eneste Undtagelse danner undervisningsduelige blinde og døve, der først bør forsøges under vedkommende Specialforsorg. Eftersom dansk Aandssvageforsorg udviklede sig, viste det sig, at de bestaaende Anstalter ikke kunde løse Opgaven. En Del af de aandssvage var i Besiddelse af saa udtalt Vagabonderingstendens, at det ikke var muligt at holde dem internerede under de aabne Anstaltsforhold. Var disse Individider tillige i Besiddelse af forbryderiske Egenskaber, vil man forstaa, hvilken Fare for Samfundet de frembød. Som upaavirkelige for Straf hørte de ikke hjemme paa Fængslerne, og Celleindespærring paa de bestaaende Anstalter mulig for Livstid maatte anses for ganske inhumant, da det tilmed drejede sig om Toppen — de bedst begavede af de aandssvage —.

Med klar Forstaaelse af disse Mangler begyndte Professor *Chr. Keller* Kampen for at afhjælpe dem. Maalet var Ø-Anstalter. Efter flere Aars Kamp overgik Livø den 1. April 1911 fra Project til Virkelighed. At Professor Kellers Opfattelse var rigtig, fremgaar af Livø's Vækst, idet den be-

¹⁾ Holdt som Foredrag paa den 7de nordiske Abnormkongres i Trondhjem Juli 1926.

gyndte med 20 Alumner for nu trods økonomisk haarde Tider at rumme 95 Alumner.

Jeg har ment det af Interesse at fremkomme med et Opgør over de 15 Aar Livø har bestaaet, idet jeg mener, at Tidsrummet er stort nok til en Bearbejdelse af Tallene.

Der har ialt været indlagt 225 Patienter. Aarsagerne til deres Indlæggelse har været forskellige. 176 led af Vagabonderingstendens, idet jeg hertil har regnet gentagne Rømninger fra den Institution, de var anbragt paa. Noje forbundet med Vagabonden er Tyven; det er indlysende, at den omstreffende aandssvage, der er uden Eksistensmidler, let fristes til Tyveri, fra simpelt Tyveri stigende til Indbrudstyveri. Gruppen Tyveri naar da ogsaa højt op med ialt 124 Tilfælde. Jeg skal bemærke, at hver af de 124 ikke nøjes med et enkelt Tyveri, men en Del har utallige paa deres Samvittighed. Den næste store Gruppe er Sædelighedsforbryderne, som maa opdeles i Underafdelinger: Voldtægt eller Voldtægtsforsøg 23 Alumner, Uterlighed mod Børn 26, Exhibitionisme 7, Crimen bestialitatis 9, activ Homosexuel 1. Blandt denne Gruppe dominerer Forbrydelserne mod Børn, ikke paa Grund af pervers Kønndrift, men fordi den aandssvage lettere kan komme i Kontakt med Børnene, han forventer mindre Modstand og ringere Risiko for Opdagelse og Straf. Af Brandstiftere findes ialt 35, der har tilstaaet 49 Idspaasættelser. 3 Alumner har forøvet Attentater mod Jernbaner. Under Bedrageri figurerer kun 6, hvilket ikke kan forundre, Lysten mangler maaske ikke, men det skorter paa Evnen, der hører dog nogen Fiffighed og Intelligens til at bedrage de mere normale Medmennesker.

Med Hensyn til Alderen er det Ungdommen, der præger Livø, de yngste har været 14 Aar, den ældste 54 Aar ved Indlæggelsen. Tegnes Aldersfordelingen ind i en Kurve, viser den næsten lodret Stigning fra 14 til 18 Aar, naar her sit Maximum, for derefter at falde ligesaa stejlt til 24 Aars

Alderen. Ialt har over $\frac{3}{4}$ ved Indlæggelsen været mellem 14 og 24 Aar, et Punkt, jeg senere skal vende tilbage til.

Hvor kommer Alumnerne fra? Fra Brejning Anstalten er indlagt 93, fra de andre Anstalter 39. Naar Brejning figurerer med saa stort Tal, skyldes dette ikke alene, at den er Moderanstalten, men for en stor Del den Bestemmelse, at Alumnerne de første Aar skulde passere Brejning til Observation, et Krav, der senere maatte frafalde paa Grund af Brejnings Pladsmangel. Resten 93 er tilgaaet Livø udefra, fra Arrester, Fængsler, Sindssygehospitaller og Værgeraadsinstitutionen. Jeg skal standse lidt ved den sidste, der altid har øvet Tiltrækning paa mig udfra den Forudsætning, at de aandssvage let miskendes og undergives Værgeraadsforsorg. En Opgørelse viser, at ialt 81 har været undergivet Værgeraadsforsorg, af disse er 38 ofte først efter Aars Forløb blevet erkendte og inddraget under Aandssvageforsorg, de resterende 43 er, trods hyppigt aarelange Ophold paa Institutioner, ikke blevet erkendt, men er paa anden Vis kommet til Livø. Medens Værgeraadfolk tidligere slog mange Kors for sig ved Talen om aandssvage, er der i de senere Aar foregaaet en betydelig Ændring, der er nu endog etableret Samarbejde med Aandssvageforsorgen, hvorved en Del Tilfælde sikkert tidligere klassificeres paa rette Vis.

Er Livøalumnerne nu aandssvage? Fra Anstalterne er overført 132, efter Observation paa Sindssygehospitallerne 38, af Retslægeraadet er 46 erklæret aandssvage, ialt bliver dette 206, om hvilke der er afgivet sagkyndig Erklæring. Ikke mindst virker Opholdet paa Livø som en sagkyndig Observation. Ved denne har det vist sig, at 1 var sindssyg, 6 var Psykopather. Af disse er de 3 overflyttet til Sikringsanstalten paa Sjælland. Det har vist sig umuligt at have Psykopather paa Livø; med deres relativt uskadte Intelligens, deres oratoriske Evner og deres egocentriske, amoralske Optræden bliver de en Kilde til evig Uro. Medens de aandssvage mangler Foreregenskaber og derfor sjældent foranstalter større Opføjer, er Psykopathen den fødte Fører for dem, han samler

dem til Massemytteri og Arbejdsnedlæggelse og sætter dem ustandseligt op mod Opsynet. Der er derfor kun to Alternativer overfor dem. Skal de forblive paa Livø, maa denne miste sit frie Præg og det faatallige Opsyn forøges mægtigt, eller man maa fjerne dem fra Øen. Det sidste er sket, hvor tilstrækkeligt langt Observationsophold har vist, at de er umulige at have. — Paa ialt 68 er der foretaget Intelligensprøve, af disse viser over $\frac{3}{4}$ Quotient beliggende mellem 50 og 70, som ventet en ret høj Quotient, der fordres en relativ Intelligens for at udfolde den forbryderiske Activitet, Livø-alumnerne har bag sig.

Jeg kommer nu til det interessante Punkt: hvorledes det er gaaet de Alumner, der er udskrevet. Det har aldrig været Prof. Kellers Mening, at en Anbringelse paa Livø skulde være ensbetydende med et »Her lades alt Haab ude«. Den anbragte Alumne maa have et Maal at stræbe mod, og Maalet er social Tilpasning. Har han da bekæmpet sine Tilbøjeligheder, sit impulsive Sind, har han udført sit Arbejde tilfredsstillende, da bør hans Ønskers Maal — Udskrivning — imødekommes under tilbørlig Hensynstagen til hans Forhistorie, thi det er givet, at man lettere udskriver Vagabonden og Tyven end Sædelighedsforbryderen. Anvendtes Parolen: ingen Udskrivning, vilde dette for det første medføre en total Sprængning af Rammerne; hvorledes med 95 Pladser skaffe blivende Ophold til de 225, der har passeret Livø? Vinkede ikke den attraaede Udskrivning, tror jeg næppe, de almindelige disciplinære Straffe vilde holde et saa stort forbryderisk Samfund i Tømme, som sket er, Opsynet maatte forøges og Livø miste sit frie Præg til Fordel for det lukkede fængselsagtige.

Naar vi vender os til de udskrevne Alumner, maa jeg først med et Par Ord omtale de vanskelige Tider. Livøs Eksistens falder jo i Krigs- og Efterkrigstiden, og Dagens store Spørgsmaal: Arbejdsløsheden, influerer stærkt her. Det er givet, at naar 60,000 normale Arbejdere ikke kan finde Arbejde, er det tifold vanskeligere for den aandssvage,

der lige kommer fra et aarlangt Ø-Ophold. Det er da blevet en Regel først at udskrive en Alumne, naar Plads er skaffet til ham, men dels indskrænker Arbejdsgiverne Arbejdernes Antal, f. Eks. Landmændene ud paa Efteraaret, dels lokker den aandssvages velkendte Selvtillid ham til at opgive Pladsen i sikker Forvisning om, at en Dygtighed som han nemt kan faa bedre Arbejde; i begge Tilfælde fører Kampen ham let ud paa Landevejen, og derfra til Forbrydelsen er kun en kort Vej. Vi kender paa Brejning denne Strom om Efteraaret, der aflægger Besøg paa Anstalten, eventuelt for at faa Rejsepenge, ofte kun et Paaskud for at komme til den attraaede Hovedstad. Hermed vil jeg ikke hævde, at Aarsagen til Recidiv ligger i disse Forhold, men at de bidrager til at mindske Modstandskraften hos Recidivisterne, betragter jeg hævet over Tvivl.

Udskrivning fra Livo foregaar paa følgende Vis: Har en Alumne opholdt sig i længere Tid paa Livo, gennemsnitlig 3 Aar, og har opført sig tilfredsstillende, forespørger Anstalten den anbringende Myndighed, om den har noget at indvende mod forsøgsvis Udskrivning paa Betingelse af, at den aandssvage, saafremt Forsøget ikke lykkes, straks føres tilbage til Livo. Er den aandssvage indlagt ifølge Dom, forespørges Politimesteren, denne lader Forespørgslen gaa videre til Amtet, der gaar til Justitsministeriet, der atter forelægger Spørgsmaalet for Retslægeraadet. Udskrivningen kan ske direkte fra Livo, med Familiepleje som Gennemgangsled, eller Alumnens flyttes først til Brejning, for eventuelt at gaa videre derfra.

Ialt er der foretaget 161 Udskrivninger, af disse passerede 54 gennem Brejning-Anstalten, 22 forblev paa Brejning, 15 anbragtes fra Livo i Familiepleje og 82 blev direkte udskrevet. De udskrevne havde begaaet følgende Forbrydelser: Brandstiftelse 21, Overfald 5, Vagabondage 134, Tyveri 89, Voldtægtsforsøg 11, Uterlighed mod Born 15, Exhibitionisme 3, Crimen bestialitatis 5 og Jernbaneattentat 1.

Efter bedste Evne følger Anstalten de udskrevne Alum-

ners Færd, dels tilgaar der Oplysninger fra Pladserne, dels mindre behagelige fra Myndighederne, en Del aflægger Besøg, og ikke faa Oplysninger kan de Besøgende give om deres Kammerater. Herved faas nogenlunde Oplysninger til Journalen. Dog mangler Oplysninger om en Del, men man kan vel gaa ud fra, at der som Regel vil blive afkrævet Anstalten Erklæring af Retsmyndighederne, hvis der er begaaet nye Lovovertrædelser. Som Eksempel paa, hvor vanskeligt det er at følge Alumnernes videre Bane, kan jeg nævne en Livødreng, der tog til Amerika, gjorde Verdenskrigen med og for et Aar siden aflagde Anstalten Besøg; om yderligere to vides det, at de er taget til Amerika, en Del tager paa Langfartshyre. Medens en Del glider ind i fastere Arbejde som samfundsnyttige Borgere, fører en Del udskrevne et tilfældigt Liv, Hovedstaden lokker nogle, hvor de dels ernærer sig ved at sælge forskellige Smaating ved Dorene, ved tilfældigt Løsarbejde, en udvikler sig til Plattenslager, en er forfalden til Spiritus og tyranniserer Hjemmet, en forlod sin Plads medtagende sin Husbonds Hustru og skal nu være Alfons i København o. s. v.

Ialt er 58 blevet genindlagt paa Livø. 4 blev indlagt som subsistensløse af Politiet. 40 har vagabonderet og i Forbindelse hermed har 24 begaaet Tyveri, 2 har begaaet Voldtægtsforsøg, og 2 har vist Uterlighed mod Børn. Disse sidste 4 er jo ubetinget de alvorligste; da imidlertid 34 af 66 Sædelighedsforbrydere er udskrevne, kan et Recidiv paa 4 (c. 12 pCt.) næppe kaldes uventet. Dette er i al Korthed Listen over Recidivisternes Bedrifter. Ialt har 16 været udskrevet 2 Gange, af disse 6 ialt 3 Gange og to ialt 4 Gange. 13 af Recidivisterne var anbragt paa Brejning, men gjorde sig her skyldig i Vagabondage og Tyveri, saa de maatte returneres til Livø.

Recidivisternes Alder og Intelligensgrad synes ikke paa Forhaand at afgive Holdepunkter for Spørgsmaalet Recidivmulighed, man maa her som tidligere nøjes med Forhisto-

rien og det Skudsmaal, Alumnen skaffer sig under Anstaltsopholdet.

Er der nu Mulighed for at støtte den udkrevne og derved hindre Tilbagefald. Gennem Familiepleje med hyppigere Tilsyn kommer vi ikke til Maalet, den ene forlader Pladsen nogle Timer efter Anbringelsen, den anden $\frac{1}{2}$ Aar efter, ganske uafhængig af Tilsyn, kun tilskyndet af Impulser. En anden Vej er Justitsministeriet gaaet overfor de ad retslig Vej indlagte, idet Tilladelse til Udskrivning gives, paa Betingelse af at Alumnen enten umyndigerklæres eller stilles under det lokale Politis Tilsyn. Hertil kommer den saakaldte Interneringslov af 1925, der udtaler: En Person hos hvem mangelfuld Udvikling har givet sig Udslag i strafbare Handlinger kan underkastes Sikkerhedsforanstaltning saa vidt og saa længe saadanne Foranstaltninger maa anses for nødvendige. Der skal af Retten beskikkes den sagsøgte en dertil villig og egnet Tilsynsværge. Tilsynsværgeren skal bistaa den sagsøgte, dels holde sig underrettet om hans Tilstand. Bestemmelse om Ophævelse eller Lempelser i Foranstaltningerne træffes af Justitsministeren. Jeg formoder, at for Fremtiden vil største Delen af vor Tilgang til Livo blive effektueret efter Interneringsloven, og dermed vil Alumnen have Tilsynsværge. For en Del tidligere Alumner har Justitsministeriet krævet Umyndiggørelse og Tilsynsværge. Imidlertid er denne Proces, der foregaar ved Domstolene, meget langvarig. Vi har nylig haft et Tilfælde, hvor Umyndiggørelsen har taget et Aar, det kan næppe undre, at den aandssvage bliver utaalmodig af den lange Ventetid og mulig eksploderer af Utaalmodighed. En Tilsynsværge lyder smukt, men efter det Kendskab, jeg har til disse, fører de næppe effektivt Tilsyn, virker ikke tilstrækkeligt respektindgydende, ofte er det Familie. Jeg vurderer derfor den anden Fremgangsmaade at stille Alumnen under det lokale Politis Tilsyn for langt mere værdifuld og effektiv, i Virkeligheden en delvis Efterligning af det amerikanske Probation. Det er jo givet, at Alumner nærer en ganske an-

den Respekt for Politiet end for en Onkel, det virker som en stadig Advarsel for ham, og forsvinder han, kan Politiet straks sætte sit Efterlysningssystem i Bevægelse. — En anden ikke mindre effektiv Forholdsregel ligger i Bestræbelserne for at hindre Vagabondage, der som nævnt let fører til Forbrydelse. Bliver en Livoalumne arbejdsløs, søger han ofte paa sin begyndende Vagabondbane til Brejning for at faa Penge. De er da blevet støttet med Renterne af et lille Legat, Smaabeløb paa 10—20 Kr. Nu er dette Beløb ganske utilstrækkeligt, nærmest parodisk, til at hjælpe en Mand paa Fode. Prof. Keller fremlagde derfor i November 1925 Forslag om at indhente Ministeriets Bemyndigelse til at hjælpe disse Alumner, ved midlertidig at optage dem i Anstalten til de faar en Plads. Betalingsforholdene har hidtil virket hindrende, skal de ad vanlig Vej bringes i Orden, Betalingskommunen findes og foresporges, vil der hengaa altfor lang Tid, idet Hjælpen kun virker, hvis den ydes straks. Anstaltsindlæggelsen kan imidlertid ikke foregaa paa vanlige Vilkaar, men Alumnen maa have Ret til, saa snart han kan skaffe sig en god Plads at tage bort fra Anstalten, han bevarer altsaa en delvis Selvstændighed, men saa længe han opholder sig paa Anstalten, maa han underkaste sig dennes Disciplin og udføre det Arbejde, han sættes til. Denne Bestemmelse er først begyndt at virke i Slutningen af Vinteren, da de Arbejdslosets Strøm var i Aftagende, men en Del tidligere Livodrenge har dog faaet forelagt Spørgsmaalet: Vil du blive her paa Anstalten paa de og de Betingelser? Nogle har sat deres fulde Selvstændighed højest og er draget videre med en Afvisning af Tilbudet, andre har imidlertid accepteret, tilbragt Foraaret i Anstalten og begynde nu at drage ud i Pladser.

At man med god Ret kan ofre mindre Beløb for at hindre Alumnernes Genindlæggelse paa Livo, fremgaar af en Opgørelse, jeg har foretaget over 40 Livoalumner, som gennemsnitlig har været udskrevet i $5\frac{1}{2}$ Aar; regnes Udgif-

ten pr. Alumne paa Livø til 2000 Kr. aarlig, betyder denne Udskrivning en Besparelse paa $\frac{1}{2}$ Million Kroner.

Jeg skal til Slut kort komme ind paa, om mit Materiale belyser Spørgsmaalet, om Livoalunnerne er strafmodtagelige. Man maa da erindre, at disse Alumner er abnorme, let paavirkelige med ringe Modstandsevne, ringe moralske Hæmninger mod de forbryderiske Paavirkninger, de er udsat for i det Milieu, de lever i ude i Samfundet. Resultatet kan sikkert opnaas hos mange af dem ved kun at fjerne dem fra det uheldige Milieu, men medens man hidtil var ude af Stand til at fastholde dem paa Anbringelsesstedet, lykkes dette paa Livø under frie Former. Som jeg har gjort opmærksom paa, er største Parten af Alumnerne i den kritiske Pubertetsalder fra 16—21 Aar, og jeg tror, Livøopholdet i denne Periode under frie og sunde Livsvilkaar er i høj Grad egnet til at bringe dem paa ret Kol. Selvfølgelig kan man ikke se bort fra Straffemomentet, der ligger i den relative Frihedsberøvelse. Livøopholdet og Truslen ved Udskrivningen om øjeblikkelig at blive fort tilbage til Livø i Tilfælde af Lovovertrædelse virker tilfredsstillende paa de mindre impulsive Individuer, de, der har begaaet Forbrydelsen under daarlig Paavirkning og uden Vidende om Følgerne. Den impulsive erethiske aandssvage, der er kommet ind paa Forbryderbanen, vil derimod let genoptage denne, naar han med sin Ustadighed, sin manglende Arbejdslyst gennem Vagabondstadiet kommer i daarligt Selskab, med ham bør man da være tilbageholdende med Udskrivning og i Tilfælde af Udskrivning effektuere et saa effektivt Tilsyn som muligt.

Jeg haaber nu, det maa være lykkedes mig at bibringe Dem et Indtryk af Eksperimentet Livø, et Eksperiment, der er lykkedes saa godt, at Livø er gledet ind i Samfundets uundværlige Forholdsregler mod de forbryderiske Aandsvage.
